

zaak-
redac-
meer-
vat we
de ze
et ons
rijp-
ank te
man-
ien we
Heeren
in vol-
n zijn
bor de
zalen
eratie-
n van
eer, of
rokken
kamer,
ode zij
gewekt
te ver-
ingend,
t min-
arheid
ett.
betreft,
rd zijn
we het
aanden
igt uit
aren in
bileerd,
g. De
t schil-
gezell-
daarin
ondags-
welker
patient,
dji en
t doet
schare
Woord
en der
mijzelf
rd met
in het
sch op
en be-
H. M.
rgene-
onken.
beurt,
el, had
rde in
hospit-
us.
vader
n. Ik
goede
ren te
lenken
dat als
dagen
schenk
taal te
s, als
ter het
ereed:
ouwen
sien-
hulpers
In dit
ht en
weldra
ge-
inge-
slap-
innen-
al wel
er der
e door
goed,
heeft.
oning.
rs ge-
stellen,
ogelijk
alleen
maar
rhand
eene
werd
tot nu
degen-
tegen-
mijn
er de
Heere
Er is
te be-
men-
lezen.
voor
dienst
ik ge-
op Bijbel
erlos-
a heb
er de
leven
te der-
zen-
invol-
eder,
over
zulk
over
Heere
plich-
n.

Van die zijde dus alle voorspoed. Ook het feit, dat de vorige gouverneur-generaal het portret van H. M. de Koningin aan het hospitaal ten geschenke zond, teekent. Op steun van gouvernementswege mag gerekend worden. En het hof van den Sultan is er eer voor dan tegen.

Doch waar blijft nu de Dienaar des Woords, die naar Djogja zal gaan? Wat doet de kerkeraad van Amsterdam? Is er verdrag in het werk?

Een Dienaar des Woords is bij het hospitaal absoluut noodig. En zou er nu waarlijk onder de ruim 600 predikanten in onze kerken niet één te vinden zijn die er heentoe?

Wie zoekt die vindt.

Wordt gezocht? Gezocht met de hartstocht om te vinden? Gezocht met de overredende kracht van een Farel, die Calvijn voor Genève won?

Voorts, er moet een tweede missionaire arts naar Djogja. Dr. Scheurer kan niet alleen staan voor honderd bedden. Stel, hij wordt krank en is een maand lang buiten staat zijn werk te verrichten, hoe moet het dan gaan met heel het hospitaal?

En dan het geld.

We klagen niet. Reeds veel werd ontvangen.

Ziehier de lijst:

Van N. N., de eerste gift.	f 10,000
Van H.	1,000
Van K.	1,000
Van B. C.	1,000
Van N. N. te U.	750
Van M. te W.	300
Van S. en familie.	250
Van K.	250
Van L. S.	200
Tien giften van f 100.	1,000
Diversen.	± 500
Interest.	500
Vereen. Scheurer-Hospitaal.	14,150
Nog toegez. van F.	300
Nog toegez. van R.	100
Saam.	f 31,600

Een niet zoo klein bedrag, maar toch door slechts 38 personen saamgebracht, behalve dan de contribuanten van de Scheurer-vereeninging.

Had men toch voor het minst niet op tweehonderd giftegevers mogen rekenen? En toch, velen lieten de hun toegezonden brieven eenvoudig onbeantwoord. Dan behoeft men geen *neen* te zeggen, en houdt toch zijn geld beschikbaar.

Op zijn „koopmans” voordeel, maar ook Christelijk?

We vragen slechts.

Intusschen is voor grondaankoop en bouw f 45,000 noodig, en dus nog kleine f 14,000 te kort. Rekenen, dat de Scheurer-vereening hiervan nog f 6000 aanbrengt, dan blijft er toch een tekort van acht duizend gulden.

Wie vult dat aan?

Toetsing.

XIII.

Ten slotte stelde Dr. Kuyper de vraag aan de orde, of aan een Gereformeerde Universiteit van de Gereformeerde beginselen als axiomata werd uitgegaan, of wel dat men ook aan een Gereformeerde Universiteit de waarheid der Gereformeerde beginselen te onderzoeken en te bewijzen had.

Men gevoelt, hoe hier de schoen wrong. Gedurig werd het voorgesteld, alsof volgens Dr. Kuyper en zijn geestverwanten, buiten onderzoek om, en desnoods tegen de waarheid in, de eens vaststaande Gereformeerde beginselen door elk docent moesten worden aangenomen, en voorts toegepast.

Het was met het oog daarop, dat Mr. Lohman tot titel koos: *De Waarheid bovenal!* Een titel, die anders geen zin zou hebben gehad.

En wat blijkt nu uit het slot van Dr. Kuyper's betoog?

Dit, dat hij, juist omgekeerd, den eisch stelt, dat niets zal worden geleerd door eenig hoogleraar, dan wat voor hem zelf een resultaat van onderzoek en gevonden waarheid is.

Ziehier zijn eigen woorden:

Doch hoe is deze hand aan het alzijdige woord van God door de belijdenis der Gereformeerde beginselen nu bedoeld? Wil het zeggen dat ge aan uw hoogleraren een breedte Syllabus voorlegt van stellingen op elk terrein van wetenschap, die ze hebben te aanvaarden, waar ze niet aan raken mogen, en die ze op papierenmanier hebben na te praten? Natuurlijk niet. Dan toch zou er noch onderzoek noch wetenschap zijn. Zou, integendeel, de bedoeling is, dat de onderzoekers het alzijdige woord van God in Natuur en Schriftuur, en dat wel in de eerste plaats tot op den diepsten bodem zullen onderzoeken, om juist daardoor de wetenschappelijke juistheid der Gereformeerde beginselen in het licht te stellen, en waar noodig de historische lijnen ervan zuiverder en verder door te trekken. Ik gaf als vrucht van mijn onderzoek eene Theologische Encyclopedie uit, maar is nu in heel dit werk ook maar ergens sprake van natuuren, of zijn de conclusies er in niet uit den diepsten wortel van ons leven en ons denken opgetrokken? Noot is het dan ook anders beweerd. En vraagt ge, of zoo dan niet weer allen op den loszen subjectieven schroef wordt gezet, dan luidt mijn antwoord: Daartegen ligt uw waarborg in de éénheid van grondovertuiging, zich uitsprekend in de gezamenlijke belijdenis der Gereformeerde beginselen. Want nog eens, een Universiteit is een wetenschappelijke inrichting, en geen enkel hoogleraar heeft dus het recht, om naar willekeur iets voor een Gereformeerde beginsel uit te geven; integendeel, wat hij beweert moet hij bewijzen. Hij moet bewijzen dat zijn opvatting van de Gereformeerde beginselen historisch de juiste is. Wat er zich voor uitteeft, maar het niet is, moet hij wetenschappelijk bestrijden. En zoo hij bevindt dat in het Gereformeerde verleden voor waarheid is aangezien, wat niet naar het alzijdige woord van God in Natuur

en Schriftuur is, moet hij plichtshalve, en om Gods wil, wat verkeerd was opnieuw in de smeltkroes werpen en uitsiveren.

Dit is duidelijk.

Er worden aan de Gereformeerde Universiteit geen andere mannen van wetenschap aangesteld, dan die verklaren, op grond van hun onderzoek, tot de overtuiging te zijn gekomen, dat de gereformeerde Christelijke beginselen de ware en de juiste zijn.

Eenmaal opgetreden als hoogleraar, hebben ze de juistheid van hun overtuiging nader te onderzoeken en te adstrueeren, en blijkt hun bij dat nader onderzoek, dat Gods Woord correctie van vroeger beleden zienswijze eischt, dan mogen zij geen oogenblik aarzelen, al zulke overtuigings appellen te stellen aan het Woord van God.

Natuurlijk zal men benieuwd zijn te vernemen, wat Mr. Lohman daartegen te zeggen had. Het schijnt toch op zichzelf zoo klaar, zoo helder, zoo afdoende.

Eerst mengt de heer Lohman twee persoonlijke omstandigheden in het debat, het ééne Dr. Kuyper aangaande, het tweede hem zelven betreffende.

Ook over deze toepassing der beginselen in de praktijk valt veel te zeggen.

Voorreest wat het beroep van Dr. Kuyper op zichzelf aangaat. Dit beroep bewijst het tegendeel van wat te bewijzen viel.

Dr. Kuyper immers is niet een kweekeling der Universiteit „op den grondslag der Gereformeerde beginselen”, maar een kweekeling eener „ongelooovige” Universiteit. Daar heeft hij zich gevormd onder de leiding van de voortreffelijke vrijgeesten, van mannen die hem geleerd hebben de waarheid te onderzoeken; zich los te maken van vooraf opgevatte denkbeelden, en aldus, onbekommerd om de uitkomst, met anderen gedacht hebben zelfstandig na te denken. Die mannen hebben niet enkel den moed gehad, ter wille van de waarheid of van wat zij voor waarheid hielden, te breken met het geloof in de historische betrouwbaarheid der Schrift, maar zij hebben ook den moed gehad — en dit wordt wel eens vergeten — vele vooordeelen tegen de Gereformeerden uit de wereld te helpen, zoodat de Gereformeerden zelf de herstelling van hun goeden naam niet in de laatste plaats te danken hebben aan eenige „ongelooovige” hoogleraren der Leidsche Universiteit.

Dr. Kuyper, die vaak openlijk hen voor hun leiding gedankt en dus zeker veel aan hun methode te danken heeft, heeft nu op zijn beurt vrije kritiek uitgeoefend over de Gereformeerden, en is in vele opzichten van hen afgeweken; ja op staatkundig gebied, ten aanzien van de verhouding der overheid tot de Kerk, gaat hij vlak tegen Calvijn in, natuurlijk beweerende dat Calvijn en de Calvinisten van vroeger zijn afgeweken van „het Gereformeerde beginsel”. Afgeweken dus op het hoofdpunt van Calvinistische Staatsrecht; zoodat afgeweken het dat, naar zijne meening, die afwijking „door God is gestraft geworden”. Al wat, van Calvijn af tot nog voor weinige jaren, de *eenige algemeene*, maar dan ook de vaste overtuiging was welke op staatkundig gebied door de strengste Calvinisten werd gekoesterd, blijkt nu te zijn eene afwijking, door God gestraft maar door Dr. Kuyper gecorrigeerd.

Hieruit blijkt dus, zal Dr. Kuyper zeggen, dat in werkelijkheid niet eene heerschende levensbeschouwing, maar wel degelijk het Woord van God beslissend is, ook in eene Universiteit op Gereformeerden grondslag. Wat de afwijking is door hem verdedigd op schriftuurlijke gronden.

Maar, daargelaten nu dat, indien dit werkelijk zoo is, die „band aan de levensbeschouwing” dan ook weinig te betekenen heeft en evengoed weg kan blijven, uit het oog mag niet worden verloren, dat deze correctie van een zoo gewichtig gereformeerde beginsel is ondernomen door een man, die vooraf zich een grooten politieken aanhang had verzekerd. Jaren en jaren lang was het Gereformeerde publiek bewerk; was het politiek zowel als kerkelijk georganiseerd. De hoogleraar was tegelijkertijd partijhoofd, en de Gereformeerden waren een politieke partij geworden. Daardoor is het mogelijk geworden, dat een groot deel der gereformeerden zich de correctie heeft laten welgevalen. Wie niet spoedig genoeg meening, kwam buiten „de partij” te staan, en verloor daardoor bijna allen invloed.

Maar quod licet Iovi non licet bovi.

De exceptionele verhouding, waarin de hoogleraar Kuyper staat tot het Gereformeerde volk, kan niet als maatstaf dienen van hetgeen ook door gewone menschen zal mogen gedaan worden.

Daarom kan wel dienen hetgeen met mijzelf is voorgevallen. Ik herinner alleen aan hetgeen met mij is geschied, toen ik afweek van het gemeen gevoelen der Gereformeerden omtrent de doodstraf. Hoewel steeds door de beste kenners, door Dr. Kuyper zelf niet het minst, als echt gereformeerd aan de gemeente voorgesteld, ben ik als hoogleraar, zoodra ik mijn twijfel uitsprak niet over de verbindbaarheid, maar over de betekenis en de bedoeling van Genesis IX: 6, deswege verdacht geworden en in staat van beschuldiging gesteld. Mijn meening ging in tegen wat „de Gereformeerden” steeds hadden geleerd. Wat ik, hoe wel ook „Gereformeerd”, er over dacht, scheen minder ter zake dienende te zijn. Naar mijn overige gevoelens op strafrechtelijk gebied werd zelfs geen onderzoek gedaan; het gereformeerde volk zelf betrok de wacht; het liet de bewaking der beginselen niet eens over aan de daarvoor aangewezen wetenschappelijk gevormde Curatoren, en deed zelf uitspraak in hoogste instantie. Ja, zelfs mijn bevoegdheid om iets minder vriendelijk te zeggen van de Calvinisten werd mij betwist. — Dit alles is de juiste toepassing in normale omstandigheden van de door Dr. K. verkondigde stellingen. Men mag slechts verkondigen wat het „Gereformeerde volk” voor waar, voor overeenkomstig de Schrift, houdt; doet men dat niet, dan moet men den Gereformeerden kring verlaten, — tenzij men, gelijk Dr. K., zulk een geweldigen invloed heeft, dat men dien kring zelven aan zich onderworpen heeft. In dat geval wordt men toegelaten tot het bewijs, dat „de opvatting van de Gereformeerde beginselen historisch de juiste is”, en het „volk” neemt dit aan, zelfs al blijkt, zoals ik reeds opmerkte, uit de historie juist het tegendeel.

Hoe taai en onverkwikkelijk het ook zij, ook hierop moet geantwoord.

Zeker, Dr. Kuyper had zich beroepen op zijn *Encyclopedie*. Maar in wat zin? Het staat er duidelijk: ten bewijze dat hij zelf

in zijn studie zich niet zonder meer op de Gereformeerde beginselen als op axiomata beriep, maar elk zijner stellingen bewezen had, als vrucht van onderzoek.

Zegt de heer Lohman hier nu een woord tegen?

Och neen.

Hij maakt er heel wat anders van, en gaat nu een pleidooi voeren, als had Dr. Kuyper beweerd, dat men alleen door aan een Gereformeerde Universiteit te studeren, zin en lust in de Gereformeerde beginselen kon verkregen hebben.

Alzoo iets waarover geen woord gesproken was.

En welke waarde heeft nu zijn tegenwerping? Is het ooit ontkennd, dat Calvijn Gereformerd was, omdat hij gestudeerd had aan een Roomsche Universiteit? Is het in de historie niet telkens voorgekomen, dat een enkel man zich aan zijn opleiding onttrokken heeft?

Doch goed, neem het dan *in casu*, en dan sta hier duidelijk uitgesproken, dat de opleiding te Leiden aan Dr. Kuyper ten slotte alle geloof ontfond had, en dat hij warm geaplaudiseerd heeft, toen wijlen Prof. Kaulenhoff het eerst openlijk de Opstanding van Christus een verzinsel noemde.

Was Luther, was Melancthon, was Zwilling, waren dan alle hervormers niet opgeleid aan scholen, van hun latere belijdenis geheel verschillend, en geldt hetzelfde niet van Belderdijk, Da Costa en Groen van Prinsterer?

Doch wien is het ooit in de gedachten gekomen, hetgeen aldus bij enkelen een feit bleek, als regel voor allen te stellen?

Omdat onze groote mannen uit de Reformatie aan Roomsche scholen zijn opgeleid, zal de heer Lohman daarom thans aanraden, dat we ook nu al onze jonge mannen naar Roomsche scholen hebben te zenden?

Het tweede persoonlijke feit, dat Mr. Lohman ten opzichte van Dr. Kuyper in het debat mengt, berust op een *kolossale* vergissing.

Hij acht toch, dat Dr. Kuyper zijn opvatting van Art. 36 daardoor ingang kon doen vinden, en dorst belijden, omdat hij partijhoofd was.

Over dat „partijhoofd” zullen we nu maar zwijgen. Mr. Lohman is het zelf. Groen was het. Calvijn was het ook.

Doch de *kolossale* vergissing is, dat Mr. Lohman waant, dat Dr. Kuyper deze nieuwe meening het eerst aan het licht bracht; terwijl omgekeerd Dr. Kuyper die *vond bij zijn optreden*.

Vond in alle Gereformeerde kerken in Schotland en Amerika, die zelfs haar confessie reeds ten deele in dien zin gewijzigd hadden.

Vond bij alle Christelijke Gereformeerden, op Prof. Van Velzen na, die eenstemmig de door Dr. Kuyper eerst later aanvaarde overtuiging waren toegedaan.

Vond onder alle Christenen in de anti-revolutionaire partij, die, zonder iemands protest, deze overtuiging waren toegedaan, gelijk de heer Lohman zelf, blijkens zijn *Gesag en Vrijheid*, en blijkens zijn verklaring bij het aanvaarden van zijn ambt als hoogleraar.

Alleen de Kohlrüggianen waren destijds een andere meening toegedaan. En alle reactie in den zin van het oude Art. 36 is eerst opgekomen, toen het vraagstuk door Dr. K. met meer klem aan de orde was gesteld.

Heel deze tirade oordeelt dus zichzelf. Ze berust op een volkomen verkeerde voorstelling van de feiten.

Het geval van den heer Lohman zelf, laten we rusten. De betekenis van Gen. 9: 6 is een exegetische quaestie; en het is ons nog nooit duidelijk geworden, hoe iemand die geen Hebreuwsch kent, en nooit van exegese enige studie maakte, zonder bittere verwarring van de orde der studien, ten deze in zoo absoluten zin spreken kan. Ook is ons niet bekend, dat Mr. Lohman ooit beproefd heeft, zij het ook met ander hulp, zijn zinswijze ten opzichte van Gen. 9: 6 wetenschappelijk te adstrueeren. Wel over de doodstraf in haar aard, strekking en gevolgen schreef hij, maar dat is natuurlijk heel iets anders, dan het vindiceren van zijn meening tegenover zoo stellige uitspraak van het „Woord van God”.

De moelijkheid, dat aan eene stichting, in stand gehouden door liefdegiften, onkundigen de vrijheid van het onderzoek kunnen belenemen, erkennen we volmondig. Toch vergete men niet tweemaal. Ten eerste, dat Mr. Lohman zelf op de stichtingsvergadering te Utrecht als zijn gevoelen uitsprak, dat juist in deze geldelijke afhankelijkheid ten slotte de beste waarborg lag voor het blijven bij de beginselen. En ten anderen, dat de onkundige menigte ten deze niet op eigen oordeel is afgestaan, maar op het zoo goed als eenparig oordeel van de mannen der wetenschap in eigen kring. Het stond niet: „het volk tegenover de mannen der wetenschap”, maar wel: „het volk „plus” de mannen der wetenschap op één na”, tegenover één.

Over het slot nog een kort woord.

„Historisch” wordt hier door den heer Lohman in een zin genomen, dien het bij ons nooit heeft. Hij verstonde er toch onder „elke historische uitspraak op zichzelf”.

Dit nu is onjuist.

Als er historische beginselen zijn beleden, en er zijn uit die beginselen, gelijk in zake Art. 36, deducties gemaakt, dan is niet zulk een deductie het „historisch beginsel”, maar het beginsel waaruit die deductie voortvloeide, en alsdan is het plicht te onderzoeken, of die deductie al dan niet zuiver uit de beginselen volgt.

Er blijft ons nog een slot-polemiek, doch daarover in een volgend artikel.

Voor de Boeren in Zuid Afrika is hij Dr. Kuyper nog uit Amerika ontvangen f 200.—, hem toegezonden door Rev. Drost, pred. te Wittiusville, Massachusetts.

Nog ontvangen van den heer Gerrit Drost te Sioux Center in Iowa f 288.83, te voegen bij de reeds door hem gezondene f 2000, voor de gewonden in Transvaal en Oranje Vrijstaat.

Voor Kootwijk's Scholen.

Ingekomen en in hartelijken dank ontvangen: Van de Geref. Kerk te Hillegom f 5; van de Geref. Kerken A en B te Arnhem, ingezameld voor Kootwijk f 35.

Waar wij de scholen, die groote behoeften aan steun hebben, dringend aanbevelen, herinneren wij den vrienden, dat de heer G. DOCTER te Apeldoorn niet meer voor de scholen collectiert; alleen giften voor dit doel worden ingezameld door den heer H. DEKKER te Kootwijk (lid van het Bestuur) en den heer JAN KASTEEL.

D. HULLEMAN,
Penningmeester

Uit de Pers.

Het slot van de artikelen van Prof. Dr. H. H. Kuyper is te belangrijk, om het onzen lezers te onthouden:

Ons laatste artikel toonde aan, hoe er op Gereformeerde standpunt geen bezwaar tegen bestaat, dat de keuze van de ambtsdragers door den Kerkeraad geschiedt, mits de gemeente maar het volle recht behoudt, de *aldus gekozen ambtsdragers aan te nemen of te verwerpen*. Alleen langs dien weg ontkomt men aan den schijn, alsof de Kerkeraad een bestuurscollege zou zijn, dat door coöptatie de ledige plaatsen aanvult en met den wensch der gemeente zelfs niet te rekenen had. Het kan niet ontkend worden, dat op sommige plaatsen, toen het Gereformeerde beginsel van het oorspronkelijk kiesrecht der gemeente niet meer verstaan werd, de Kerkenorde op een wijze is uitgelegd en toegepast, waarbij heel de verkiesing voor het ambt een zaak werd, die buiten de gemeente omging, en waarbij het eens ouderling altijd ouderling „al meer regel werd. De Kerkeraad was een „zonder onse”, waarin niemand toegelaten werd, dan die een vriend van den Kerkeraad was. Niets heeft het independentistisch denken van sommige democratisch gezinde broeders meer in de hand gewerkt, dan zulk een misbruik maken van een macht, die wel in de Roomsche maar niet in de Geref. Kerken thuis hoort. Waar wij met ernst dat independentisme hebben bestreden in onze Kerken, daar zij het ons geoorloofd even bevestigd, en stellig ons oordeel uit te spreken over de handelingen van die Kerken, die met een berey op de Kerkenorde geheel tegen den geest van het Gereformeerde kiesrecht in, de rechten der gemeente noodwillig hebben verkort. Wil men met ons Kerkenorde de verkiesing zelf aan het oordeel des Kerkeraads laten verblijven — en in sommige gemeenten kan dat noodzakelijk zijn — dan dient zulk een Kerkeraad met des te meer ernst te werken, dat daardoor nooit de schijn ontstaat, alsof de Kerkeraad aan de gemeente ambtsdragers tegen haar wil wilde opdringen, en moet de gemeente — het is haar Goddelijk recht — vrij worden gelaten, deze keuze te bekrachtigen of te verwerpen.

Intusschen, ook dit zij zonder zweem van aarzeling uitgesproken, deze aristocratische lijn van onze Kerkenorde is in ons oog de ideale niet. De Apostelen te Jeruzalem hebben anders gehandeld. Zij hebben de gemeente zelf haar begeerte laten uitspreken, en toen het bleek, dat de door de gemeente bekeerde mannen geschikt waren voor het ambt, hebben zij deze mannen in het ambt bevestigd. De meer democratische wijze van verkiesing, die Calvijn in de tweede plaats voorloeg, en die A Lasco te Londen invoerde, en die hierin bestond, dat de gemeente zelf de mannen harer keuze aanvees en de Kerkeraad daarna bevestigde, of deze mannen voldeden aan den eisch door de Schrift gesteld, schijnt ons de meer schriftuurlijke lijn, die het best en de rechten der gemeente en de ledende macht van den Kerkeraad in onderling harmonisch verband brengt. Indien men dan ook een gemeente had, die ideaal zeer hoog stond, gelijk de eerste Christengemeente, zoodat men vooruit zeker kon weten: 1. dat de gemeente *in haar geheel* dit Goddelijk werk zou verrichten, en niet door thuishijven of niet meestemmen aan een klein deel zou overlaten wat het werk der geheele gemeente moest zijn; 2. dat deze keuze *eenparig* zou vallen op enkele mannen, die door uitnemende ambtelijke gaven als van zelf daartoe door God waren aangewezen; 3. dat een partijstapen of familiebetrekking deze keuze zouden vervalschen, zoodat de Kerkeraad als regel deze keuze der gemeente kon billijken, dan zou er o. i. geen bezwaar tegen bestaan, om de eerste Apostolische practijk weer in te voeren en de keuze van alle ambtsdragers te laten geschieden, gelijk dit met de eerste diakenen te Jeruzalem gebeurd is.

De practijk leert echter helaas, dat aan dit drielichien niet kan worden voldaan, omdat de hooge geestelijke stemming, waarin de eerste gemeente te Jeruzalem verkeerde, thans ontbreekt. Op staatkundig gebied roept men om algemeen stemrecht, en waar het verleend wordt, niet men, dat na een of twee stemmen de helft der kiezers thuis blijft. Zoo is het ook op kerkelijk gebied, ja, daar is het nog veel erger, omdat de prikkel, die in den strijd der politieke partijen schuilt, hier wegvalt. Vroeger, in de Hervormde Kerk, toen het ging om de vraag of de Kerkeraad Gereformeerde of modern zou zijn en kerkelijke kiesvereeningen bloeiden, werd tot het laatste stemgerechtigde lid-maat opgetrommeld, om aan de kerkelijke verkiezing deel te nemen. Maar nu deze strijd uit is, nu het niet gaat om *beginselen* maar om *personen*, blijft, althans in de steden, het overgrote deel der leden van de vergadering weg. Men zegt wel eens, dat dit feit daaraan te danken is, dat de gemeentelieden, zelfs bij het invoeren van een groot lijst, toch niet zeker zijn, dat de meerderheid der stemmen behoudt, omdat de Kerkeraad het eendoel aan zich behouden heeft, maar wie zoo spreekt, toont ons volk al zeer weinig te kennen. Ook waar de Kerkeraden o. i. ten onrechte aan de gemeente geheel de vrijheid hand bij de verkiesing hebben gelaten, wordt hetzelfde verschijnsel aanschouwd. Niet de gemeente, maar een zeer klein getal van *gemeentelieden* komt bij de verkiesing saam. In Amsterdam zelfs bij de verkiesing voor een Dienaar des Woords, nog geen tiende deel der stemgerechtigde leden.

Veel ernstiger is echter het tweede bezwaar, dat bij zulk een verkiesing al zeer spoedig door de ervaring geleerd wordt, dat van eenige eenparigheid bij de keuze geen sprake is. Op zulk een grootlijst is ieder eenigzins betekenend lid der gemeente zeker, enkele stemmen te krijgen, degenen, die de meeste stemmen hebben, vereenigen op zich niet meer dan een vijfde of zesde gedeelte der uitgebrachte stemmen, dat is dus een twintigste of dertigste gedeelte der stemgerechtigde leden. En dit zijn dan nog degenen, die bovenaan op de lijst staan. Wat daarop volgt, dan al spoedig tot tien, vijf, twee en drie stemmen. Zal de Kerkeraad nu werkelijk kunnen verklaren, dat iemand, die door nog geen twintigste gedeelte der gemeente als de man harer keuze wordt aangewezen, door de gemeente gekozen is? Wellicht zal men tegenwerpen, dat de Kerkeraad dan den gewonen regel van elke verkiesing kan volgen, en na een tweede stemming de gemeente kan laten kiezen uit een dubbelgetal van hen, die de meeste stemmen verkregen hebben.

Maar men vergeet, dat de gemeente aldus bij de eendstemming evenzeer gebonden is in haar keuze aan een dubbelgetal, als dit thans het geval is, en men alleen dit nadeel heeft, dat dit dubbelgetal niet met zorg door den Kerkeraad is saamgesteld met het oog op de belangen der gemeente, maar het product is van een vaak zeer kleine groep gemeentelieden, die toevallig bij de stemming op dezelfde personen het oog hadden gevestigd. Men moet al een vreemde deling zijn in ons kerkelijk Jeruzalem, om niet te weten, dat een keuze uit zulk een dubbel getal, toevallig, staande een vergadering, uit een zeer verdeelde stemming opge maakt, gewoonlijk al zeer weinig de uitdrukking is van wat de meerderheid der aanwezigen eigenlijk wilde.

(Wordt vervolgd.)

Officiele Berichten.

MILITAIRE DIENST.

Voor Ouders en Kerkeraden.

Begin Maart zullen weder vele jongelingen uit onze Kerken de ouderlijke woning en de plaatselijke Kerk verlaten tot vervulling van hun militieplicht.

Zullen nu de Kerkeraden in garnizoensplaatsen de aankomende miliciens kunnen leiden tot de Kerk en de Catechisatie, alsook tot het *Tehuis voor Militairen*, dan moet hun opgave verstrekt worden van de namen der nieuwe miliciens en de plaats hunner herkomst.

Reeds 12 Maart kunnen de Ouders van hunne vertrokken zonen bericht hebben, in welke garnizoensplaats zij zijn gekomen en bij welk wapen, enz. zij zijn ingedeeld.

Wordt dit aangehouden door de Ouders aan hunne Kerkeraden medegedeeld, dan kunnen onze Kerkeraden, zorgen, dat voor den 15en Maart, wat zeer noodig is, de Dienaren des Woords in de garnizoensplaatsen de namen hebben der nieuwe miliciens.

Ontvangen zij die namen niet, dan is het niet mogelijk te weten te komen wie van die honderden miliciens tot onze Kerken behooren.

En daarom, dat ook nu de Ouders en Kerkeraden hunne roeping in deze verstaan, en dat veel wordt gedaan in de garnizoensplaatsen voor onze zonen in militairen dienst, Gode tot eer, hun tot heil, Ouders en Kerkeraden tot blijdschap.

Amersfoort, 19 Febr. 1900.

A. M. DONNER.

Als redactie vestigen we op deze mededeeling zeer de aandacht. Het geldt hier plichtsbetrachting, en het is onze schuld zoo onze militairen onverzorgd blijven. Op de hulpe van de militaire overheid kan men rekenen.

Buitenland.

Duitsland. De zaak van pastor Weingart.

De Synode van de Evangelische landskerk van Hannover heeft te handelen gehad over wat men „der Fall Weingart” noemt. De predikant Weingart was door het „Landesconsistorium”, omdat hij openlijk de opstanding van den Heere Jezus Christus geloofend had, afgezet. Tot die afzetting moest de permanente commissie van de landssynode medewerken; en toen die commissie van hare handelingen in deze aan de Synode verslag gaf, werd daarover in de vergadering breedvoerig gehandeld. Natuurlijk waren er leden van de Synode, die het voor Weingart opnamen. Onder hen was de predikant Chappuzeau uit Hannover-Hainholz, lid van de z.g. wetenschappelijke predikanten-vereeninging. In een vorige zitting van de Synode had Chappuzeau eene petitie van voorstanders van lijkverbranding ondersteund, nu nam hij het voor den afgezetten predikant op. Wel gaf hij voor, geen kritiek te willen uitoefenen op het kerkelijk vonnis, dat tegen pastor Weingart was uitgesproken, en alleen te willen opkomen tegen de gronden, waarop de uitspraak rustte. Hij gebruikte daarbij de volgende rede: „Het Woord Gods, dat de autoriteit is voor ons geloof, onze leer en onze belijdenis, is ons in de Heilige Schrift gegeven. De Heilige Schrift wil echter als één geheel, historisch verstaan en uitgelegd zijn; daarom kan men geen schriftbewijs aanvaarden op grond van enkele willekeurig gekozen citaten, wier bewijskracht met de leer van de woordelijke inspiratie tegenwoordig algemeen opgegeven is. In de bijbelnisschriften van onze Evangelisch Lutherse kerk vinden wij de zuivere en volle uitdrukking van het Evangelie in den zin der Reformatie; de uitdrukking ook van een persoonlijk, blijmoedig beleden geloof. Daarom spreekt het van zelf, dat bij het begrip van het Evangelisch geloof eene in juridischen zin opgevatte verplichting, om de letter der belijdenis te aanvaarden, niet Evangelisch en in overeenstemming met de belijdenis zou zijn en dus ook niet van ons kan worden gevorderd. Het Evangelische Christendom staat en valt met het geloof aan de onsterfelijkheid van Christus; een prediker, die dit geloof loochent, stelt zich buiten de Evangelische kerk; maar hoe men over de geschiedenis van de opstanding te denken heeft, daaromtrent kan men uit de Schrift verschillende opvattingen afleiden. Dat Jezus opgestaan is en leeft, is een niet te loochenen feit, maar de vraag naar den vorm is een vraag van onderzoek, en een antwoord, daarop gegeven, kan niet als bindende heilswaardheid aan predikanten worden voorgeschreven.

Men bleef het antwoord aan Chappuzeau niet schuldig; de president van het consistorium toonde aan, dat een kerkbestuur niet kon duldten, dat het leerstuk van de opstanding van Christus niet alleen verwaterd, maar zelfs geloofend werd. Een kerkbestuur kon ook niet toelaten, dat wisselende beschouwingen van de theologische wetenschap in de plaats van de belijdenis der kerken gesteld werden. Dr. Uhlhorn wees er op, hoe het feit, dat den honderd ondertekenaars van Chappuzeau's verklaring gezegd was, dat zij het stuk gerust konden teekenen, omdat hunne namen toch niet openbaar gemaakt werden, weinig vertrouwen in de zaak, welke men voorstond, verried. Voorts betoogde hij, hoe Weingart gehandeld had tegen eene door hem ondertekende belofte, en eindigde met de verklaring, dat elke aanval op de fundamentele stukken der belijdenis door het Consistorium zou worden wederstaan. Opmerkelijk was het, dat ook niet-predikanten, leden van de Synode, ten getale van 10, zich in het debat mengden en betoogden, dat de handelingen van het Consistorium rechtmatig waren.

Ten slotte nam men een resolutie aan, waarbij werd uitgesproken, dat mannen, die in openbaren strijd met de belijdenis der Lutherse landskerk verkeerden, niet tot het predikambt in de landskerk mogen toegelaten worden. Slechts 3 stemmen verklaarden zich daartegen.

Al is het, dat de wijze waarop Weingart uit